
Amurgul trăirii, începutul amăgirii (Jurnalul intim: *O promisiune de sinceritate*)

The Twilight of Living, the Dawn of Delusion
(The Personal Diary: *A Promise of Sincerity*)

PAUL MIHALACHE

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

The present paper attempts to identify the contiguities and the differences between Eugen Simion's diary, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (written after three years of living in Paris as lecturer of Romanian language and literature at Sorbona, between 1970 and 1973), and the autobiographical annotations of Emil Cioran (permanently settled in the capital of France since 1941). I present the Romanian cultural background, as well as the European political circumstances at the middle of the last century (especially the events related to the World War II, together with Emil Cioran's attitude in regard to the contemporary ideologies). I also put forward the affiliation of the diary to the memoir genre – in as far as it ought to render the objective truth, the diary either delineates a perspectivist view (the subjective judgement passes for a matter of course) or it takes on a fictional quality, according to the author's aims. The latter one is a hallmark for both Eugen Simion's *Jurnalul parizian* and Emil Cioran's autobiographical texts.

Keywords: the memoir genre; World War II; the complex of a small culture; exile; Paris.

*Compatrioții noștri au luat din nou
cu asalt drumul Parisului,
ceea ce mă deranjează enorm.*
(Emil Cioran, *Scrisori către cei de acasă*)

*Orice jurnal intim
este o ficțiune a nonficțiunii.*
(Paul Valéry)

Jurnalul de călătorie ca specie a genului autobiografic

Începând cu finalul secolului nouăsprezece, odată cu apariția cărților lui Nietzsche, perspectivismul devine un concept central, o grilă axiologică nu doar în etică și filosofie, ci și în teoria literară. Începe să fie tot mai mult acceptată judecata că orice ideologie își are sorginea în viziuni particulare, devenind posibile simultan scheme conceptuale diferite care determină concepțiile cu privire la adevăr.

Ce altceva poate fi un jurnal de călătorie, dacă nu perspectiva unui emigrant – fie el și pentru o perioadă scurtă de timp – asupra unei lumi noi, asupra unui oraș pe care (acesta fiind de cele mai multe ori, în cazul românilor din cea de-a doua jumătate a secolului trecut, Parisul) îl cunoșteau doar din cărți? Comună unei mari majorități a autorilor de jurnale de călătorie este, poate, tocmai această discrepanță dintre așteptări și concret: deziluzia. Într-o scrisoare din 6 februarie 1979 către

fratele său, Aurel Cioran, Emil Cioran întrebă retoric „La ce bun am părăsit Coasta Boacii?! Parisul nu e altceva decât un garaj apocaliptic. Un infern poleit” (1995: 345). Trecuseră treizeci și patru de ani din momentul în care se stabilise în capitala Franței. Însă decepția se manifestă din primele săptămâni. Și nu doar în cazul lui Cioran. Totuși, în pofida acestui numitor comun, nu putem vorbi despre evaluări obiective care să transcendă prejudecățile culturale și etichetele subiective.

Din punct de vedere formal, avem de-a face cu o a doua stereotipie (fără a considera termenul în sensul său peiorativ): complexul unei culturi mici. Într-un interviu din 1994 luat celei pe care Emil Cioran obișnuia să o numească *mon amie*, Gabriel Liiceanu o întreabă: „Avea orgoliul rănit al cuiva care vine dintr-o cultură mică, cum singur spune?” Simone Boué: „Fără îndoială.” Același factor mental, mai mult sau mai puțin conștientizat, influențează viziunea multor autori de *jurnal de călătorie* (Titu Maiorescu, *Limba română în jurnalele din Austria*, Eugen Ionescu, *Jurnal în fărâme*, Monica Lovinescu, *Jurnal*).

În continuare, mă voi opri asupra jurnalului lui Eugen Simion, *Țimpul trăirii, țimpul mărturisirii* (2006), încercând totodată să surprind eventualele similitudini și discrepanțele dintre viziunea lui asupra lumii culturale franceze și cea a lui Emil Cioran, stabilit definitiv la Paris începând cu 1941. Cioran nu a ținut niciodată un jurnal în sensul strict al cuvântului: nu a scris sistematic, zi de zi, povestind episoade din viața lui; însă corespondența cu cei de acasă și *Caietele* – acestea din urmă conținând pagini date în ordine cronologică și care consemnează, în special, impresii și idei care nu erau destinate publicării – oferă o imagine de ansamblu asupra relației lui cu orașul, asupra modului în care privește cultura franceză și oamenii de cultură din Franța, în raport cu românii de acasă și cu cei care aleseseră, de asemenea, exilul. Va fi interesant de văzut și modul în care se va exercita impactul pe care îl are contactul direct cu civilizația occidentală asupra celor doi, în ceea ce privește expresia textului – stilul.

În primele pagini ale volumului I din *Ficțiunea jurnalului intim* (2001), Eugen Simion afirmă explicit că, deși „există negreșit o retorică a sincerității”, ea nu e eminamente necesară într-un jurnal. Indispensabilă, însă, e forța persuasivă. De la o primă citire, pe diagonală, a cărții lui, *Țimpul trăirii, țimpul mărturisirii*, devine evident că nu avem de-a face cu un jurnal clasic – însemnări zilnice. Textul este conceput ca unitate monolitică. De altfel, Simion se întoarce la București în 1973, iar *jurnalul* său apare abia patru ani mai târziu, în '77. Preocuparea pentru stil este indiscutabilă, iar volumul – elaborat ca proiect în ansamblul său încă de la început.

Protagonistul-narator-autor trece, de-a lungul celor trei ani petrecuți la Paris în calitate de lector de limba și literatura română la Sorbona, prin mai multe etape: *Jurnalul* său se deschide prin cuvintele: „Ajung la Paris ducând cu mine, ca toți oamenii din estul Europei, un mare mit, luat din cărți”, pentru ca, doar patru pagini mai târziu, să afirme: „Parisul este un mit pe care trebuie să-l meriți. Un mit pe care trebuie să-l cucerești. De aceea, orașul te silește să lași deoparte toate prejudecățile învățate în afara zidurilor lui.”

Eugen Simion străbate marile bulevarde ale Parisului, hoinărește pe stăzile lui lăturalnice, intră în cafenele de mahala, frecventează cursurile lui Jean-Pierre Richard și Roland Barthes, se împrietenește cu portăreasa și cu băcanul, merge la filme, la petreceri, întocmai ca Horacio Oliveira, protagonistul *Șotron*-ului lui Julio Cortázar. E nemulțumit de „vecinii îndrăgostiți până la fanatism de câini” și de rahatul lăsat de „animalul curat și inteligent” la tot pasul, de dezbaterile grupului *Tel Quel* cu privire la literatură și critică literară, pentru ca, pe 3 martie 2006, invitat la *Zilele francofoniei*, în Ungaria, să afirme „îmi plac francezii, îmi place enorm bucătăria lor, îmi place modul lor de a fi, îmi place Parisul...”.

Cu patru ani înainte ca Eugen Simion să ajungă în Franța, Emil Cioran pleca în vacanță pe insula Ibiza, deși „vara, Parisul e suportabil: nu vezi decât nordici și negri” (2010: 114). De la ferestra casei în care locuia, putea urmări ce se întâmplă în camera de hotel în care era cazată o familie de americani. Notează: „De când mă știu, mi-am urât toți vecinii. De câteva zile, văd la hotelul din față, la ultimul etaj, pe cineva, un american, care bate la mașină fără încetare. De unde-i vin cuvintele? Ce are el de spus? În vecinătate, un cocoș cântă aproape tot timpul. E prietenul

meu. E singurul meu prieten” (114).

Sunt perspective divergente nu doar asupra exilului sau a Parisului, ci și asupra relației dintre sine și *lumea* ca exterioritate. Însă trecerea de la nivelul cognitiv la cel discursiv este un proces figurativ. Ambele *jurnale* se depărtează de ceea ce autorii lor au trăit, pentru a reda ceea ce țineau să afirme că au trăit. Nu spun că Eugen Simion nu a hoinărit prin mahalalele pariziene, ori că Emil Cioran nu auzea, în nopțile de insomnie, cocoși cântând prin curțile vecine, ci doar că fiecare dintre ei – într-un mod cât se poate de diferit – recurge la un stil românesc pentru a-și descrie experiențele, trăirile, impresiile.

Ceea ce *prinde*, însă, la cartea lui Eugen Simion și ceea ce fascinează, probabil, pe mulți dintre cititorii săi, este contactul dintre un Paris livresc și imaginea reală, văzută de la fața locului, cu surprizele, dezamăgirile și complexele unui intelectual venit din Est. Circumspecția și chiar ironia inițială la adresa francezilor devine, în unele fragmente ulterioare, autoironie. Pare de la sine înțeles că nu poți cunoaște o metropolă europeană în câteva zile, cu ghidul în mână și vizitând locurile celebre despre care auzisei doar din cărți. Totuși, acest pas atrage cu sine o primă reprezentare cu privire la oraș văzut ca întreg. Eugen Simion distinge (ca într-un articol de epistemologie) între două tipuri de cunoaștere: *cunoașterea în zbor de pasăre* și *cunoașterea prin identificare cu destinul orașului*. Semantica sintagmelor este edificatoare. Însă, în debutul volumului *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* ne este revelat un Paris cunoscut *în zbor de pasăre*, de către cineva care, la momentul povestirii, ajunsese deja să îl cunoască – cel puțin parțial – și *prin identificare cu destinul orașului*.

Și totuși, poate că nu ar fi cu totul nejustificată întrebarea: *Care destin?* „Indiferent de destinul personal al fiecăruia, laolaltă am alcătuit o generație în fond tragică”, avea să-i scrie Cioran prietenului său, ziaristul Arșavin Acterian, într-o epistolă datată pe 6 ianuarie 1972. Pentru că, dacă e să vorbim despre *destinul* Parisului, acesta este unul pentru francezi, altul pentru germanii deceniului cinci și altul pentru *generația tragică* a românilor care au emigrat în Vest. Destinul întregii Europe și istoria în sine ar părea că se reduce la o serie de interpretări perspectiviste, dacă ar fi să o recompunem pe baza mărturiilor și impresiilor personale ale celor care au trăit-o.

Între perspectivism și istorie

*E atâta voluptate muzicală în dorul de moarte,
c-ai vrea nemurirea numai pentru a n-o întrerupe.*
(Emil Cioran)

După cum se știe, la 1 septembrie 1939, trupele generalului von Brauchitsch invadau Polonia, ca urmare a refuzului acesteia de a ceda orașul Gdansk – Coridorul polonez. Asediații organizau o linie de apărare formată din treisprezece divizii de-a lungul Vistulei, Narewului și Somului, însă nemților le-au fost suficiente două zile pentru a înainta până în apropierea Varșoviei, în care intrau, conduși de von Rundstedt, pe 17 septembrie, la nici trei săptămâni de la începutul campaniei. În urma atacului trupelor rusești asupra orașului Lvov, din 19 septembrie, guvernul polonez se retrage în România, împreună cu alți o sută de mii de refugiați, ceva mai mult de jumătate dintre ei militari. Polonia capitula după douăzeci și nouă zile de rezistență iluzorie, iar Germania și Rusia stalinistă hotărâsc – încă înainte cu o zi – să împartă pe din două teritoriul și resursele cucerite.

Emil Cioran, pe atunci doar pasager la Paris, presimțea, din ianuarie al aceluia fatidic an 1940, dezastrul ce avea să destabilizeze întreaga Europă. Mai mult decât atât, se aștepta la victorii în lanț ale celui pe care nu va înceta nici multă vreme după să îl venereze, și la o Germanie cu toate granițele scăldate în mare și în ocean, acolo unde continentul se oprește pentru a păstra distanța convenită față de ținuturile negre, de la sud-vest, și de cele galbene, din sud-est. Drept mărturie stă epistola sa din ianuarie, către Mircea Eliade: „... Acum, când mă năpădesc presimțiri triste, îmi dau seama cât țin la România, ce nefericit m-ar face dispariția ei. [...] Astăzi m-am dus la biserica română de aici.”

La 30 noiembrie 1939, Rusia atacă Finlanda, război – la care Europa rămâne un neverosimil

și inexplicabil spectator – încheiat pe 13 martie 1940, prin Tratatul de la Moscova, ce consfințește victoria sovieticilor, care primeau istmul Careliei, cu Viborg și baza navală de la Hango, în schimbul a cincizeci de mii de cadavre și de trei ori mai mulți răniți. Mult mai eficienți, germanii cuceresc Oslo în doar trei zile, iar regele Christian al X-lea al Danemarcei capitulează practic fără luptă, pe 9 aprilie 1940. Nici trupele aliate ale englezilor și ale francezilor nu fac altceva decât să prelungească agonia Norvegiei, care, la rândul-i, se recunoaște înfrântă pe 10 iunie, acceptând prin Tratatul de la Trondheim toate condițiile nemților, care, în chiar aceeași zi, lansează ofensiva asupra Olandei, Belgiei și Luxemburgului. Olandezii rezistă cinci zile, iar belgienii, cu tot sprijinul anglo-francez, șapte.

Pe fundalul evenimentelor din Europa, Emil Cioran îi scria, în februarie 1940, lui Mircea Eliade: „Dacă niciodată n-ai pierdut vremea într-un neant infinit plăcut, atunci nu mă înțelegi. Numai în soarele Mediteranei se poate uita existența. Eu am ajuns la limitele inutilității.” Însă soarele Mediteranei intrase și în vederea italienilor, care, împinși de dorințe de expansiune înscrise în codul lor genetic de mai bine de două mii de ani, atacă Franța – aflată deja în război cu Germania – pe 10 iunie 1940, pentru ca douăsprezece zile mai târziu, Petain să cedeze nemților Alsacia și Lorena, acceptând, în plus, un regim de ocupație militară a capitalei.

În lunile în care Anglia rezista atacurilor aeriene germane, situația aliaților din sud devenea tot mai sumbră. Grecia și Iugoslavia rămân izolate, iar România cedează rușilor Basarabia și nordul Bucovinei, iar maghiarilor Transilvania. La 6 septembrie 1940, regele Carol abdică, iar mareșalul Antonescu îl numește (simbolic) în funcție pe Mihai I. O săptămână mai târziu, România devine stat-național-legionar, iar pe 23 noiembrie, aliat al Germaniei. Grecia rezistă atacurilor italiene, dar este cucerită de armatele lui Hitler, iar Iugoslavia nu are nicio șansă în fața unei triple ofensive italo-germano-maghiare. În vara anului următor începe atacul împotriva Uniunii Sovietice, la care ia parte și România. Cu câteva luni înainte, dar tot în plin război, Horia Sima îi înlesnește lui Emil Cioran plecarea în Franța, ca atașat cultural al României într-un Paris controlat de fasciști.

La începutul lui decembrie, generalul Hoppner ajunge la 35 de km de Moscova; însă aici, în data de 6, pe o temperatură de -38 de grade Celsius, rușii încep contraofensiva. Armata Roșie este oprită de generalul Paulus, care, în iulie, încearcă să cucerască Stalingradul, dar nu poate intra în oraș. În toamnă, asediul se transformă într-o rezistență prelungită a Armatei a Șasea, încercuită de trupele sovietice, iar Luftwaffe parașutează zilnic oameni și alimente, însă în ianuarie '42 Paulus este luat prizonier.

Pe o temperatură cu aproape o sută de grade mai ridicată decât la Moscova, englezii și americanii rezistă trupelor italiene și celor nemțești conduse de generalul Rommel în Africa.

În noiembrie '43 germanii atacă sudul Franței (Operațiunea Atilla) rămas încă liber, însă eșuează din cauza lipsei de cooperare a flotei franceze de la Toulon. Între timp, Aliații încep contraofensiva și recuceresc Tunisia și marea majoritate a orașelor pierdute din Africa, generalul Montgomery debarcând chiar în sudul Siciliei și cucerind Siragusa, apoi Racusa, Palermo și Messina.

În Asia, japonezii iau pe rând Indochina, Tailanda, Malaya, Indonezia, Birmania, Filipine, Hong Kong și pătrund până în sudul Chinei, iar trupele terestre, înaintând, ca într-o veritabilă comedie neagră, pe biciclete, cuceresc Singapore apărât subnumeric de oamenii generalului britanic Percival.

Abia în primăvara lui '41 va fi încheiat Pactul de ajutor reciproc dintre SUA și Marea Britanie (*Lend-Lease* – 11 martie 1941) – pentru ca în iulie să fie semnat acordul anglo-sovietic de către Stalin și Churchill, prin care nu s-au împărțit, așa cum se crede în general, sferele de influență; mai târziu, spre finalul războiului, prim-ministrul englez intenționa să intre cu armata în Europa Centrală și de Est pentru a o elibera de fasciști, dar și pentru a nu permite comunismului să acapareze mai bine de jumătate din continent, însă pasivitatea lui Roosevelt se dovedește, a doua oară, fatică atâtor popoare: englezii nu riscă – de unii singuri – un nou conflict militar, de această dată împotriva fostului aliat, Rusia comunistă.

Cele patru portavioane ale lui Nagumo păstrează iluzia invincibilității până în vara lui 1942,

când se înfruntă cu omologii săi americani, Fletcher și Spruance.

Superioritatea economică a Alianților s-a dovedit decisivă începând cu cel de-al patrulea an de război. Germanii sunt nevoiți să se retragă din Caucaz, pierd Kievul, reeliberat chiar de locuitorii lui de drept, Smolenskul, Odessa și Sevastopol. Dacă Hitler bombardase, în ofensiva sa asupra Angliei, porturile, aeroporturile, centrele industriale și sistemele de comunicație, Churchill se orientează cu precădere asupra distrugerii mijloacelor de producție nemțești. Întreaga industrie a orașului Wuppertal, aproape două sute de uzine din Hamburg, cele din Rostok, Essen, Dortmund și Köln sunt complet anihilate de aviația anglo-americană. Din toamna lui '43 până în primăvara lui '44, Berlinul a înghițit patruzeci și cinci de mii de tone de bombe și de rachete. Iar de-a lungul întregului război au fost lansate peste un milion două sute de mii de tone și aproape șapte sute de mii de civili au murit numai din rândurile germanilor (în Iugoslavia, numărul se ridică la un milion patru sute – fără a-i pune la socoteală pe soldați).

Orașul Darmstadt cade pe 11 septembrie – cu exact cincizeci și nouă de ani înaintea Turnurilor Gemene din New York – lăsând în urmă patruzeci de mii de cadavre (aproximativ populația Sibului de acum), dintre care mare parte civili, iar Braunschweig-ul avea să aibă aceeași soartă pe 14 octombrie.

Armata fascistă e nevoită să se retragă din Napoli și Roma, refugiindu-se în nordul Italiei. Mareșalul Badoglio e numit șef al guvernului, Mussolini arestat vreme de patruzeci și nouă de zile, până când e răpit, eliberat și, din ordinul lui Hitler, adus în Germania.

Abia în august 1944, România întoarce armele și se alătură Alianților, printr-o decizie de ultimă oră a Regelui Mihai I, însă mult prea târziu pentru a lua parte la privilegiile statelor învingătoare. Rușii nu aveau de gând să renunțe la Basarabia (fuseseră recuperate doar Transilvania și Bucovina de Nord), iar marile puteri vest-europene aveau toate motivele să privească cu scepticism o țară care le-a fost dușman mai bine de trei ani jumătate, chiar dacă armatele române au contribuit, sprijinindu-le pe cele sovietice, la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și au ajuns până în apropiere de Viena. Date fiind condițiile, armistițiul dintre România și Aliați e semnat cu o întârziere de aproape trei săptămâni, pe 12 septembrie, la Moscova.

Emil Cioran, întors de curând în țară, reușește să evite ca prin miracol soarta tinerilor mobilizați și trimiși pe front, iar în toamna lui 1944 emigrează pentru a se stabili definitiv la Paris.

Viena cade în aprilie 1945. Praga este eliberată în mai, iar Parisul în iunie. La 2 mai 1945, trupele sovietice intră în Berlin și Germania capitulează cinci zile mai târziu (deși Hitler se sinucisese, împușcându-se, încă din 30 aprilie).

Împăratul Japoniei, Hiroshito, capitulează, la rându-i, necondiționat, – în dezacord cu toți amiralii și generalii săi care supraviețuiseră – patru luni mai târziu, pe 2 septembrie 1945.

Parisul, între Eugen Simion și Emil Cioran

În '73, apărea, la editura Gallimard, *Despre neajunsul de a te fi născut*. „Nimic nu dovedește mai bine cât de mult a decăzut omenirea ca imposibilitatea de a găsi fie și un singur popor, un singur trib la care nașterea să mai provoace doliu și bocet.” Acestea sunt cuvinte de pe chiar prima pagină a cărții pe care Emil Cioran o considera ca fiind cea mai bună dintre cărțile lui.

„Inconvenientul de a te naște?” – se întreabă retoric Eugen Simion, spre finalul jurnalului său parizian. „De ce nu inconvenientul de a nu fi etern? Grandoarea omului începe în clipa în care, înțelegându-și condiția, încearcă s-o depășească. Disperarea nu este un act de curaj. Pesimismul este filozofia indivizilor comozi. A fi este mai greu (și, prin aceasta, mai nobil) decât a nu fi. *A face* este verbul cel mai demn din vocabularul nostru” (2006: 407). Totuși, acest dezacord în modul de a se raporta la viață, la cultură, la oameni, nu va avea ca rezultat o perspectivă asupra orașului de adopție chiar atât de diferită pe cât ar fi, poate, de așteptat. După primii ani la Paris, când Cioran încearcă să intre în atenția criticii literare franceze, se retrage din viața socială, deseori refuzând să primească vizite și ieșind din mansarda lui, din Cartierul Latin, mai mult noaptea: „Pentru mine viața la Paris e din ce în ce mai grea: prea multe vizite. Nu știu ce e de făcut în problema asta. Ar trebui să am o casă la țară” (1995: 82), îi scria fratelui său, Aurel Cioran, pe 9 septembrie

1967.

Poate că aceeași schimbare de atitudine am fi constatat-o și în cazul lui Eugen Simion, dacă ar fi rămas la Paris mai mult decât a făcut-o. Greu de crezut. Cert e, însă, că Simion încearcă să cunoască orașul asemenea unui antropolog – singurul mod autentic, afirmă el – colindând centrul și mahalalele, frecventând cafenelele și întrunirile grupurilor literare. În 1970, undeva la est de *Saint Germain des Prés* și de *Jardin de Luxembourg*, nu departe de mansarda din care Cioran îi scria fratelui său că, *văzut de aici, Sibiul pare un paradis*, Eugen Simion vedea un afiș: era anunțată o dezbatere organizată și prezidată de fondatorul grupului *Tel Quel*, Philippe Sollers. Ironia cu care descrie episodul din *La Bibliothèque Saint-Michel* (conferința *La masturbation de l'esprit*) nu e câtuși de puțin disimulată. Dar ceea ce îl frapează e lipsa de inovație în critica literară, prin relație cu manifestările excentrice și pretențiile de reformă ale membrilor grupului. E destul de probabil ca această ultimă observație să fie, în mare măsură, obiectivă; însă nu și singura motivație a reticenței lui față de Sollers și de colegii săi de la grupul *Tel Quel*. „Și aici, ca peste tot, e vorba de tineri și de libertate. Remarc la mulți intelectuali pe care îi cunosc o adevărată voluptate de a specula în jurul acestei noțiuni. Există o retorică a libertății, dar ce înseamnă libertatea când nu există riscul de a o pierde?” (2006: 88). Dacă, în debutul jurnalului, Simion vorbea explicit despre complexul de inferioritate al celor care provin din estul Europei, aici el se manifestă ca o consecință neintenționată a cuvintelor lui.

Periodic, șirul întâmplărilor e întrerupt pentru a lăsa loc unor reflecții pe marginea justificării și utilității jurnalului intim, ca gen literar. Întâlnim, de asemenea, portrete ale unor figuri marcante din lumea literară franceză: Jean-Paul Sartre și Jean-Pierre Richard, ale conașionalilor săi de acasă: Marin Sorescu, Marin Preda, Zaharia Stancu, ori expatriații: Eugen Ionesco, Mircea Eliade și Emil Cioran.

„Am o inimă în mi minor. Tot ce este îmi pare a fi hrană pentru o tristețe nemăsurată. Mă gândesc cu multă simpatie la matală și regret că în viața mea te-am văzut atât de rar” – îi scria, din Sibiu, Strada Tribunei, Nr. 21, Emil Cioran lui Eliade, în anul în care Eugen Simion se năștea. Iar în '78, către prietenul său, Arșavir: „Mircea e plin de elanuri și mai tânăr ca niciodată. Nu același lucru se poate spune despre Eugen [Ionesco] și despre mine, amândoi obosiți, excedați, sperați” (1995: 253). Despre Sartre, pe care, deși cu anumite rezerve, Eugen Simion îl admiră, Cioran scrie: „Sartre e un naiv care n-a priceput nimic. Intelectualii sunt dintr-o lume cu adevărat apasă” (278).

Intelectualul contestatar parizian îl surprinde negativ pe Eugen Simion, cel puțin la început, prin felul în care „înțelege să impună rigoarea revoluției cu bucuriile vieții [...] Tănărul agitator poartă plete, pantaloni unisex, bluzon în culori țipătoare, brațări mari la mâini, un lanț subțire la gât pe care zornăie mai multe figurine de metal; uneori, pentru a da o notă de pitoresc, își atârnă un cercel în ureche” (2006: 65). Simion identifică într-un mod inoportun intelectualii cu grupurile *hippie*. În orice caz, surpriza lui este oarecum neașteptată, ținând cont că la sfârșitul anilor '60, primii ai regimului Ceaușescu, în București se putea citi *la cold* presa din Franța, în care mișcarea *hippie* a ținut capul de afiș săptămâni la rând.

Cu totul altă impresie îi lasă lui Simion întâlnirea de la *Școala Normală Superioară*, unde Jean Ricardou, Jean Rousset, Doubrovsky, Barthes, Deleuze și Jean-Pierre Richard discută pe tema *Proust și noua critică*: dezbaterile îi par serioase, cu multe idei noi și fără divagații inutile. Însă, pentru a reda o imagine mai relevantă decât cea pe care o poate obține cel care trece *în zbor de pasăre* și pentru că – mai mult sau mai puțin convențional, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* este un *jurnal parizian* – Simion nu se rezumă la a vorbi despre viața culturală franceză. Descrie vestimentația tinerilor și comportamentul lor pe stradă sau în metrou, zidurile inscripționate cu lozinci revoluționare, nonșalanța afișată de vârstnici. Tradiția și modernitatea se contopesc, totul este o perpetuă devenire, adaptare, iar „turiștii au năpădit acest flagel al lumii moderne” (66).

Tot Simion: „Paris, orașul despuiat, cu sexul în armonie cu palpitarea perdelei [...] o imensă metaforă, o mare iubire nevăzută. [...] La Paris suntem ca ciupercile, creștem pe balustrada scârilor, prin încăperi întunecoase unde miroase a untură, unde oamenii fac tot timpul dragoste și apoi prăjesc niște ouă și pun discuri de Vivaldi și își aprind țigări Gauloise” (71) – apropierea stilistică

și chiar la nivel de imagini de *Șotron*-ul lui Cortázar nu poate fi, o dată în plus, întâmplătoare.

În artă totul este permis. Trivialul, sexualitatea, pornografia își revendică autonomia în proză și în poezie. „Nu există teme interzise, există numai teme ratate. Însă violența și mârșăria nu sunt scuzate de nicio ideologie” (89) – notează Simion după ce descrie un conflict finalizat cu încăierare, la care asistase pe strada Bouchardon. E simplu de observat că *Jurnal-ul parizian* vrea să surprindă orașul în toate aspectele lui. Poate că de la Paris tot ceea ce depășește granițele orașelor Lyon, Marseille sau Bordeaux poate părea mit ori literatură. Din interior însă – pare a încerca să ne transmită Simion – transpar mizeria, violența, nimicnicia.

„Parisul este pentru mine simbolul decăderii occidentale. Înțelegi ce vreau să spun?” – îi scria, la 11 septembrie 1972, Emil Cioran, prietenului său, Arșavir. „Dar ceea ce nu poți nici să înțelegi, nici măcar să-ți imaginezi, este gradul de tembélism la care au ajuns aici oamenii. Se cred nefericiți, oprimați, exploatați, când de fapt majoritatea suferă de supraalimentație. Aici devine mai clar decât oriunde că toate dramele din istorie au la origine o interpretare greșită. Într-un anume sens, bunăstarea provoacă mai mult rău decât mizeria, mai ales dacă această bunăstare te apasă și îți vine să te lepezi de ea. Sătul de bine! Iată o formulă de un adevăr admirabil și definitiv” (1995: 443).

La Paris, observă Simion, totul este o permanentă revoluție. *Contracultura* e un concept confuz. „O intruziune barbară în câmpul cultural tradițional, cu intenția de a-l distruge” (2006: 126). Ajuns, într-o seară, la *Café-théâtre* este martorul unui amalgam intercultural, în care se încearcă îmbinarea teatrului cu o ceașcă de cafea, iar în pauză, o expoziție de pictură. Lipsa de timp a celor cărora li se adresează arta duce la ceea ce, în anii '70, un intelectual de formație tradiționalistă, ar fi numit *surogat artistic*. Însă astfel de manifestări culturale nu vor mai fi mult timp considerate *avant-garde*.

Simion ținea cursuri în calitate de lector de limba și literatura română la Sorbona și frecventa seminariile lui Roland Barthes.

Cioran purta pălărie și un pardesiu gros, din stofă, pe care i-l făcuse cadou un prieten. Mergea la cursuri de literatură engleză. Simone Boué îl remarcase pentru că nu arăta deloc a francez. Mai degrabă a rus. Asta se întâmpla în 1944. În '74, Cioran îi scria lui Arșavir: „Am fost invitat la o universitate americană, nu ca să țin cursuri (nu m-aș simți în stare), ci ca să stau câteva luni și să mă întâlnesc din când în când cu studenții. Am refuzat, în ciuda avantajelor materiale. Nu știu ce groază am de-a întâlni oameni noi” (1995: 453).

Ca orice specie a genului memorialistic, jurnalul este, în mare parte, autobiografic. Însă granița dintre ficțiune și realitate rămâne greu de stabilit. Contrar convingerilor sale din *Pour l'autobiographie*, în care sinceritatea autorului este indispensabilă oricărei autobiografii (în caz contrar, nefiind vorba de ficțiune ci de minciună) Philippe Lejeune afirmă (în *Les bronillons de soi*) că *pactul* nu este altceva decât o promisiune de sinceritate, iar autobiograful nu trebuie să fie neapărat cel care spune adevărul despre el însuși, ci doar acela care promite că va spune adevărul. Chiar Simion scrie, în *Caiete Critice* (1986) că „orice jurnal intim este o pendulare între două imagini: una ce ni se oferă și alta pe care o deducem, iar lectura jurnalului nu e, în fapt, decât încercarea de a pune în acord aceste două fantasmă care se ascund una după alta”.

În 1973, Eugen Simion se întoarce în România cu o imagine a Parisului formată de-a lungul a trei ani – trei ani în care a locuit în capitala Franței, a predat, a asistat la cursuri. În același an 1973, Emil Cioran publica, la Editura Gallimard, cea de-a paisprezecea sa carte, a șaptea în limba franceză, *Ispita de a exista*. La pagina 164, notează: „Învinuirea cea mai gravă care se poate aduce regimurilor polițienești e că obligă, ca măsură de prevedere, la distrugerea scrisorilor și jurnalelor intime, adică a ceea ce e mai puțin fals în literatură”.

BIBLIOGRAFIE:

- CIORAN, Emil (1995). *Scrisori către cei de acasă*. București: Humanitas.
 CIORAN, Emil (1995). *Despre neajunsul de a te fi născut*. București: Humanitas.
 CIORAN, Emil (2010). *Caiete II*. București: Humanitas.

72 AIC

CIORAN, Emil (2012). *Ispita de a exista*. București: Humanitas.

LEJEUNE, Philippe (1998). *Les brouillons de soi*. Paris: Seuil.

SIMION, Eugen (2001). *Ficțiunea jurnalului intim*. Brașov: Univers Enciclopedic.

SIMION, Eugen (2006). *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*. București: Corint.